

Onnellisen vaeltajan kotiinpaluu

Luonnon voima hehkuu kirjailija Einari Vuorelan kotiseudulla Keuruun Jukojärvellä. Kulttuurisesti arvokas perinnemaisema on nyt vaarassa tuhoutua. Siksi Kristina Tapissier-Määttänen on aloittanut kamppailun isänsä kirjailijakodin säilyttämiseksi.

Ensimmäiseksi katse nauliutuu vanhaan veräjään, jota koristaa pitkistä riu'usta tehty V-kirjain. Se avaa tien edesmenneen **Einari Vuorelan** kirjailijakotiin, jossa ovat syntyneet sadat luonnon kauneutta ylistävät riimit ja runot. Lasikuistin koristama talo, kellari, aitta, sauna, riihi ja kaivo muodostavat hienon kokonaisuuden, joka virittää tulijan menneen ajan tunnelmiin. Ympärillä kohoo jylhä metsä, jonka sielua tuulet soittelee, kuten kirjailija itse on kuvannut. Vuorelan kirjailijakoti Keuruun Jukojärvellä on lumoava keidas. Samalla se on oiva esimerkki kulttuurisesti ja maisemallisesti arvokkaasta paikasta, jonka merkitystä nykypäätäjät eivät tunnu ymmärtävän.

”Isäni toiveena oli, etten myisi Vuorelaa, vaan lahjoittaisin sen Keuruun kaupungille. Näin myös tein isäni syntymän satavuotisjuhlassa, joka pidettiin elokuussa 1989. Kaupunki ei kuitenkaan ole sitoutunut hankkeeseen täysipainoisesti, vaan se on antanut niittyjen metsittyä ja rakennusten rapistua. Olen loputtoman surullinen aina Vuorelassa käydessäni. Vuodesta toiseen olen saanut kuulla lupauksia alueen kunnostamisesta, mutta mitään ei tapahdu”, **Kristina Tapissier-Määttänen** sanoo.

Hänen mielestään on yllättävää, miten vähän Suomessa uskotaan kulttuurikohteiden vetovoimaan. Muovisia huvipuistoja on rakennettu läjäpäin, mutta aidon ja omaperäisen paikalliskulttuurin tenhon vain harva tuntee ymmärtävän. Itsekin matkailualalla työskentelevän Kristinan mielestä on jo korkea aika nostaa kulttuurimatkailun statusta Suomessa. Siksi hän on ryhtynyt kampanjoimaan Vuorelan kirjailijakodin sekä muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja matkailukohteiden puolesta.

Korpitrubaduuri ja satukirjailija

Einari Vuorelaa (1889-1972) pidetään yhtenä maamme lyriikan mestareista. Useat lukijapolvet tuntevat – kiitos aapisen – hänen tuotannostaan jo klassikoiksi kohonneet runot *Kaivotiellä* sekä *Vävy*. Hienostuneita luonnonkuvia suosivan Vuorelan näkökulma on usein lyyrinen ja haikea, ja musikaalisuus ja tunnelmallisuus ovat hänen tehokeinojaan. Yli 20 runokokoelmaa ja kaksi romaania julkaisseen, korpitrubaduurin lempinimen saaneen runoilijan säkeissä sykkii inhimillisten mielialojen koko kirjo, synkimpiä tunteita myöten.

Jo ensimmäinen kokoelma, vuonna 1919 ilmestynyt *Huilunsoittaja* herätti ansaittua huomiota. Einarista kasvoi boheemi taiteilija, jonka musta leveälierinen hattu kehysti kasvoja, kun hän seikkaili Helsingin kaduilla, maisteli elämää ja hummaili lainafrakissa ystäviensä kanssa Kämpissä.

Mutta sitten elämään astui nainen, kanttorilassa kasvanut **Laura Soinne**, joka oli jo luonut vahvan aseman satu- ja näytelmäkirjailijana.

”Vanhempani tapasivat kirjailijaillassa. Äitini suku ei kuitenkaan hyväksynyt boheemia runoilijaa, vaan lähetti tyttären turvaan Istanbuliin asti. Ollessaan Budapestissa äitini sai isäni lähettämän kirjeen ja runon. Niin vahva oli sanojen voima, että hän palasi kiireen vilkkaa Suomeen rakkaan sulhonsa luo. Häitä vietettiin Aleksis Kiven päivänä 1939. Villien poikamiespäivien vaihtaminen työssä käyvän tunnollisen aviopuolison rooliin on varmasti ollut aikamoinen elämänmuutos isälleni. Kyllä siinä lienee runosuoni hetkeksi ehtynyt”, Kristina kertoo nauraen.

Kuulujen vanhempien varjossa

Pariskunnan ainoa lapsi syntyi Helsingissä syyskuussa 1942, kun Einari Vuorela oli 53-vuotias ja Laura Soinne 45-vuotias. Nimeksi iltatähdelle annettiin **Varpu-Liisa**. Pian äiti ja tytär palasivat Virroille, jossa Einari Vuorela toimi kansakoulunopettajana. Vuonna 1947 perhe muutti kirjailijan

kotiseudulle Keuruun Jukojärvelle.

”Minulle isäni oli ennen muuta kansakoulunopettaja. Hänen runoilijan roolinsa oli tuntematon, sillä en juuri koskaan nähnyt hänen kirjoittavan. Kahdeksanvuotiaana tajusin syntyneeni taiteilijaperheeseen, kun hoksasin, että koulukirjoissa olevat Einari Vuorelan runot olivat isäni kirjoittamia.”

”Minua isäni kutsui parhaaksi teoksekseen nahkakansissa. Hän oli etäinen mutta aina hyvin huolissaan, etten vain saisi vettä polveeni, koska kaaduinkin usein. Hän ei ymmärtänyt mitään lastenkasvatuksesta, niin kansakoulunopettaja kuin olikin”, Kristina muistelee hymähtäen. Hän kertoo kirjoittaneensa itsekin lapsena kaikenlaisia tarinoita, mutta yllättäen runosuoni ehtyi. ”Vanhemmat eivät odottaneet minusta kirjailijaa, mutta kaikki muut olettivat minun osoittavan suurta kirjallista lahjakkuutta. Alituinen vertailu maineikkaisiin vanhempiin on ollut raskas taakka kantaa. Tuntui kuin en olisi kelvannut omana itsenäni, vaan minun olisi pitänyt olla toisenlainen, jollakin tavoin lahjakkaampi. Isoäitini mukaan saamani kolmannen nimen, Kristinan, käyttäminen on tavallaan ollut oman identiteetin luomista.”

Tragikoominen rakkaustarina

Laura Soinne toivoi tyttärestään kotitalousopettajaa, mutta se ei kiinnostanut Kristinaa lainkaan. Hän tahtoi muotiammattiin, lentoemännäksi, ja päätti ryhtyä opiskelemaan kieliä. Enonsa avustuksella hän aloitti opiskelun Lausannassa Sveitsissä. Sieltä löytyi myös poikaystävä, italialainen **Giancarlo Del Monaco**, maailmankuulun oopperalaulajan **Mario Del Monacon** poika, joka ajelutti suomalaistyttöä avo-Bentleyllään Genevejärven rantateillä.

”Palattuani kotiin olimme jonkin aikaa kirjeenvaihdossa, mutta siihen se jäi. Tapasin hänet pari vuotta sitten Suomessa, kun hän ohjasi Suomen Kansallisopperalle *Sevillan parturin*. En olisi ikinä uskonut, että hänen kaltaisestaan playboysta tulee oopperaohjaaja. Sanoin sen hänellekin”, Kristina kertoo nauraen.

Sveitsin jälkeen Kristina jatkoi kieliopintojaan Saksassa. Goethe-Instituutissa hän tutustui **Bernard Tapissieriin**, neljä vuotta vanhempaan juristiin, jonka rättisitikalla koulumatkat taittuivat mukavasti. Romanssihan siitä syntyi.

Liekö syynä ollut vanhempien korkea ikä, mutta kasvatustaan Kristiina luonnehtii holhoavaksi. Vielä 18-vuotiaana hänen piti pyytää vanhemmiltaan lupa elokuviin menoa varten.

”Se, että valitsin Bernardin aviomiehekseni, oli elämäni ensimmäinen itsenäinen päätös. Vanhempiani päätökseni järkytti ja enoni uhkasi jättää minut perinnöttömäksi, jos menen naimisiin ranskalaisen kanssa. Bernardin vanhemmat sen sijaan hyväksyivät minut ilomielin sukuunsa. Ranskalaiseen tapaan he lähettivät kirjeen yhteystietoineen, jotta perheeni olisi voinut tiedustella sulhasen taustasta.”

Saadakseen nuorten rakkaustarinalle onnellisen lopun, Tapissierin suku pyysi lopulta apua Suomessa toimivalta Ranskan suurlähettiläältä. Vuorelaan matkasi suurlähettilään ystävä, professori **Aimo Sakari** vaimoineen, pyytääkseen Kristinan kättä.

”Olin silloin Helsingissä, enkä tiennyt koko episodista mitään. Äitini kertoi myöhemmin, että hän oli jo kieltämäisillään koko asian, kun yllätyksekseen kuuli isäni sanovan: No, mutta tietenkin, kyllähän se käy! Ehkä isä oli jo kyllästynyt koko selkkaukseen. Kenties hän palasi mielessään oman liittonsa alkuaikoihin; olihan häneenkin suhtauduttu väheksyvästi. Ehkä hän muisti, miltä se tuntui.”

Pariisin taivaan alla

Kieliopinnoista ja palavasta rakkaudesta huolimatta muutto Ranskaan merkitsi Kristinalle hyppyä tuntemattomuuteen. Keittokirjaa hän luki sanakirjan avulla. Myös totuttelemisen ranskalaiseen perhe-elämään vei aikansa.

”Vielä vuonna 1965 Ranska oli takapajula Suomeen verrattuna. Puhelimen hankkiminen vaati kahden vuoden jonotuksen. Naisen asema oli aivan olematon. En esimerkiksi saanut omaa pankkitiliä, vaan minun piti nostaa tarvitsemani rahat shekillä mieheni pankkitililtä”, hän muistelee.

Pohjoismaisen itsellinen nainen alkoi vähitellen nousta Kristinassakin esiin, ja niin kahden lapsen äiti sukelsi mukaan työelämään, ensin tulkiksi, sitten vientipalvelusihteeriksi ja lopuksi

markkinointiavustajaksi Suomen suurlähetystöön. Hän toimi myös aktiivisesti Pariisin-suomalaisen yhteisössä ja oli mukana perustamassa keskiviikkokoulua, jossa lapset opiskelevat suomen kieltä.

”Se oli oman identiteettini rakentamista. Olin järkyttynyt siitä, miten lähtiessäni Suomesta olin ollut isäni tytär ja Ranskassa minusta tuli Madame Bernard Tapissier. En ollut minä itse, vaan aina jonkun toisen henkilön lisäke. Halusin vihdoinkin löytää oman paikkani maailmassa.”

Valitettavasti Kristinalle kävi kuten monille uranaisille. Vaimon uusi rooli monine työmatkoineen ei käynyt aviomiehen pirtaan. Myös se, että Kristina ansaitsi omaa rahaa, loukkasi tätä. Kaksikymmentäkolme vuotta kestänyt avioliitto päättyi eroon vuonna 1989.

”On ollut suuri rikkaus elää ja kasvattaa lapset Ranskassa, jossa he ovat oppineet sikäläisen tapakulttuurin, taidon keskustella ja tutustua rohkeasti muihin ihmisiin. Toisaalta he ovat saaneet nähdä myös Suomen parhaat puolet, puhtaan luonnon ja ihmisten aitouden. Itselleni kaikki Ranskassa kokemani on ollut äärimmäisen tärkeää. Hetkeäkään en antaisi pois.”

Kulttuuri antaa leipäpuun

Suomeen Kristina saapui maaliskuun viimeisenä päivänä vuonna 1991.

”Vietin lähes kaksi kuukautta Iloniemessä, vanhempieni taiteilijakodissa Tuusulassa, ja mietin elämäni ja tulevaisuuttani. Ajatus lopullisesta paluusta kotimaahan kypsyi tuolloin.”

Työpaikka löytyi kulttuurin parista Ranskan suurlähetystössä. Siitä alkoi kahdeksan vuotta kestänyt pesti, jonka aikana Kristina sanoo oppineensa valtavasti niin ranskalaisesta kuin suomalaisestakin kulttuurielämästä.

”Olin jo Ranskassa asuessani nähnyt, miten suuresti ranskalaiset arvostavat kulttuurista perintöään. Siihen myös panostetaan taloudellisesti. Ranskassa on jo pitkään ymmärretty kulttuurimatkailun merkitys erityisesti pienten paikkakuntien selviytymiskeinona.”

Nyt Kristina aikoo nostaa Vuorelan kirjailijakodin ja sen myötä Keuruun kaupungin maailmankartalle. Urakan onnistumiseksi hän on päivittänyt tietotaitonsa ja hankkinut lisäpotkua mm. kulttuuriyrittäjäkursseilta, Haaga Instituutin Matkailun asiantuntija -koulutuksesta sekä Taideteollisen korkeakoulun johdolla järjestetystä Taiteilijan leipäpuu -koulutusohjelmasta.

”Minua hämmästyttää, miten suomalaiset päättäjät ovat kaikessa urbaanissa tietoyhteiskuntahuumassaan unohtaneet historiamme ja kulttuurisesti arvokkaat kohteemme. Maamme ominta lumoa, luonnon ja kulttuurin mieltä eheyttävää vaikutusta, ei yksinkertaisesti nähdä.”

Lumoa ja historian havinaa riittää Vuorelan kirjailijakodissa, jonka esineistöstä Kristina osaa kertoa hauskoja tarinoita herättäen menneen maailman hetkeksi eloon. Tuossa on keinutuoli, jolla Eino Leino teki näyttävän kuperkeikan, kuten myös Laura Soinne ollessaan kahdeksannella kuukaudella raskaana. Naulassa roikkuu valkoinen lätsä, jonka Einari Vuorela pani päähänsä kesän alkamisen merkiksi ja jota ilman hän ei ottanut askeltakaan. Laatikon kätköistä paljastuu sarja sielukkaita akvarelleja, joita runoilija maalasi viimeisinä vuosinaan. Halu ilmaista säilyi loppuun asti, keinot vain vaihtuivat.

Einari Vuorelan elämä ja tuotanto on innoittanut myös nykypäivän taiteilijoita. Säveltäjä **Toni Edelmänn**, joka kaksi vuotta sitten julkaisi Vuorelan runoihin pohjautuvan levyn *Korpirastas Soi*, on jälleen palannut ihailemansa runoilijan tuotannon pariin. Keuruun uudessa kirkossa pidetään uuden levyn julkistamiskonsertti 16. elokuuta. Myös suuri yleisö pääsee nauttimaan Einari Vuorelan runoista ja Toni Edelmannin musiikista, kun näyttelijä **Jouni Innilän** laulu- ja runoilta *Tuuli tuli ja meni* saa ensi-iltansa 14. lokakuuta Jyväskylän kaupunginteatterissa.

Kristina on syystä innoissaan. Ja tämä on vasta alkua! hän hymyilee. Kuin pisteeksi i:n päälle hän paljastaa vierailun lopuksi ottaneensa uudelleen käyttöön vanhan nimensä.

Varpu-Liisa on palannut kotiin.

Eija Mäkinen
toimittaja@taivaannapa.net